

## FEMEI CU OCHI NEGRI

Se întâmpla ca faima să dea peste câte cineva – de obicei genul acela de faimă pe care cei întregi la minte nu și-ar dori-o, de exemplu, să fie răpiți sau ținuți prizonieri ani în șir, să sufere umilința unui scandal sexual sau să scape cu viață în urma unei întâmplări care ar fi trebuit să le fie fatală. Supraviețuitorii aceștia aveau nevoie de cineva care să-i ajute să-și scrie memoriile, așa că uneori editorii ajungeau la un moment dat să apeleze la mine pentru asta.

— Bine că barem nu-ți apare numele nicăieri, mi-a zis la un moment dat mama.

Când i-am răspuns că nu m-aș supăra ca numele meu să fie pomenit la „Mulțumiri“, mi-a întors-o:

— Lasă-mă să-ți spun o poveste.

Avea să fie pentru prima oară când auzeam povestea asta, dar nu și pentru ultima.

— În țara de unde venim noi, a continuat ea, era un reporter care zicea că guvernul torturează

oamenii din închisori. Și-atunci guvernul i-a făcut și lui exact ceea ce zicea el că le făceau ei altora. L-au trimis cine știe unde și nu l-a mai văzut nimeni nici-odată. Asta pătesc scriitorii care semnează ce scriu.

Până ca Victor Devoto să mă aleagă, mă resemnasem deja cu gândul că nu eram decât unul dintre acei autori-fantomă, ale căror nume nu apăreau pe copertele cărților. Agentă lui îi dăduse o carte scrisă de mine, dar al cărei autor oficial era tatăl unui băiat care împușcase și omorâse câteva persoane la școala unde învăța.

— Înțeleg pe deplin sentimentul de vinovăție al acelui tată, mi-a spus Victor.

Victor era singurul supraviețuitor al unui accident de avion în care pieriseră o sută șaptezeci și trei de persoane, printre care și soția și copiii lui. El, sau ce mai rămăsese din el, apărea la toate talk-show-urile – era prezent acolo cu corpul, dar cam atât. Vocea îi era blândă, monotonă, iar în ochi, atunci când rareori și-i ridica din pământ, parcă zăreai siluetele unor oameni care jelesc. Editoarea lui zicea că trebuia să-și publice povestea urgent, cât încă publicul își mai amintea tragedia. Cu asta mă îndeletniceam eu în ziua când s-a întors la mine fratele meu mort.

Mama m-a deșteptat din somn când afară era încă întuneric și mi-a spus:

— Să nu te sperii.

Lumina ce se zărea din hol prin ușa deschisă a camerei mele mi-a străpuns ochii.

— De ce să mă sperii? am întrebat.

Când a rostit numele fratelui meu, nu m-am gândit la el. Murise cu multă vreme în urmă. Am închis ochii și i-am spus mamei că nu cunosc pe nimeni cu numele ăla, dar ea o ținea una și bună.

— A venit să ne vadă, a spus ea, dând la o parte pătura cu care eram acoperit și trăgând de mine până când m-am ridicat, cu ochii pe jumătate închiși.

Mama avea șaiszeci și trei de ani și o cam lăsa memoria, așa că, atunci când m-a tras după ea până în camera de zi și a început să țipe, nu m-am mirat chiar așa de tare.

— Dar era chiar aici! a zis ea, așezându-se în genunchi lângă fotoliul ei înflorat și pipăind covorul cu mâna. Uite, încă e ud!

Apoi, îmbrăcată în pijamaua ei din bumbac, s-a târât în patru labe până la ușa de la intrare, urmărind dâra de umezeală. Am atins și eu covorul, am constatat că era umed. În clipa următoare, convinsă, am tresărit și am avut impresia că tăcerea care învăluia casa la patru dimineața prevestea ceva rău. Apoi, auzind clipocitul apei de ploaie pe streșini, spaima care parcă mă strângea de gât s-a mai domolit. Probabil că mama deschisese ușa, se

udase ciuciulete, apoi intrase înapoi în casă. După ce s-a ghemuit lângă ușă cu mâna pe clanță, m-am lăsat în genunchi lângă ea și am spus:

— Ai vedenii.

— Știu eu ce-am văzut! a spus ea împingându-mi mâna pe care mi-o așezasem pe umărul ei și s-a ridicat în picioare, cu ochii ei negri scăpărând de furie. Umbla! Vorbea! Voia să vorbească cu tine.

— Atunci unde este, mamă, că eu nu văd pe nimeni?

— Cum să-l vezi? a spus ea oftând, de parcă n-aș fi fost capabilă să pricep un lucru evident. Doar e o stafie!

De câțiva ani, de la moartea tatei încoace, eu și mama conviețuiam în bună înțelegere. Amândouă aveam o pasiune pentru cuvinte, însă eu preferam liniștea scrisului, în vreme ce ei îi plăcea la nebunie să vorbească. Mă ținea la curent cu tot felul de bârfe și povești, dar dintre toate, singurele care-mi plăceau erau cele despre tata pe vremea când era așa cum eu nu l-am cunoscut, un bărbat tânăr și fericit. După aceea veneau poveștile despre tot felul de grozăvii, cum era cea despre reporterul acela, morala fiind că vieții, la fel ca poliției, îi place din când în când să-i bată pe oameni. În sfârșit, mai erau și

poveștile ei preferate, cele cu stafii, și din acestea știa o grămadă, unele din experiență proprie.

— Mătușa Six a murit de infarct la șaptezeci și șase de ani, mi-a povestit mama o dată, de două ori, sau poate chiar de trei ori, căci obiceiul ei era să tot repete.

Eu nu i-am luat niciodată în serios poveștile.

— Locuia în Vung Tau, a continuat ea, iar noi eram în Nha Trang. Tocmai aduceam mâncarea la masă într-o seară, când am văzut-o pe mătușa Six șezând acolo, îmbrăcată în cămașă de noapte. Părul ei lung, cărunt, pe care de obicei îl purta strâns la ceafă, era desfăcut și-i cădea peste umeri și peste față. Mai c-am scăpat vasele din mână. Când am întrebat-o ce face acolo, doar a zâmbit. Apoi s-a ridicat în picioare, m-a pupat și m-a întors cu fața către bucătărie. Când m-am răsucit din nou să mă uit la ea, dispăruse. Fusese stafia ei. Mi-a confirmat-o și unchiul atunci când l-am sunat. Mătușa murise în dimineața aceea, în patul ei.

După părerea mamei, mătușa Six avusese parte de o moarte frumoasă, în casa ei, înconjurată de familie, iar stafia ei cutreiera doar ca să-și ia rămas-bun. Mama mi-a repetat povestea cu mătușa ei în dimineața în care a pretins că l-a văzut pe fratele meu, adică pe fiul ei. Îi făcusem un ibric de ceai verde și, cu toate protestele ei, îi luasem temperatura.

Dar temperatura ei, așa cum îmi spusese și ea, era normală. Gesticulând spre mine cu mâna în care ținea termometrul, mi-a spus că probabil fratele meu dispăruse pentru că era ostenit. În definitiv, străbătuse mii de kilometri traversând Pacificul.

— Și cum a ajuns până aici?

— Înot, a răspuns mama, aruncându-mi o privire compătimitoare. De-aia era ud.

— Era un înotător grozav, am spus, ca să-i intru mamei în grații. Și cum arăta?

— Exact la fel.

— Dar au trecut douăzeci și cinci de ani. Nu s-a schimbat chiar deloc?

— Toți arată întotdeauna exact ca atunci când i-ai văzut ultima oară.

Mi-am amintit cum arăta fratele meu ultima oară și până și bruma mea de bună dispoziție de până atunci a dispărut. Perplexitatea întipărită pe chipul lui, ochii cășcați care n-au tresărit nici măcar atunci când obrazul i s-a strivit de puntea din lemn, crăpată a bărcii... N-aș fi vrut să-l mai revăd, presupunând că într-adevăr era ceva sau cineva de văzut. După ce mama a plecat la serviciu, în tura ei la salon, am încercat să adorm din nou, dar n-am mai reușit. De fiecare dată când închideam pleoapele, ochii fratelui meu se holbau la mine. Abia acum îmi dădeam seama că nu mă mai gândisem la el de

luni de zile. Mă străduisem atâta vreme să-l uit, dar uneori, cotind-o după vreun colț, fie în lumea reală, fie doar în mintea mea, se întâmpla să dau din nou peste el, cel mai bun prieten al meu. Îi auzeam aievea vocea în fața casei noastre, venind din vremuri foarte îndepărtate, strigându-mă pe nume. Acela era semnalul să-l urmez de-a lungul ulițelor și căraurilor din satul nostru, printre crângurile de mangotieri și de arbori jack<sup>1</sup>, până la ogoare și diguri, ocolind palmierii doborâți la pământ și craterele rămase în urma bombelor. Pe vremea aceea așa arăta o copilărie normală.

Privind în urmă, îmi dădeam totuși seama că ne petrecuserăm tinerețea într-o țară bântuită. Tatăl nostru fusese luat în armată și ne temeam că n-o să se mai întoarcă acasă niciodată. Înainte de a pleca săpase lângă casă un adăpost în care să ne ascundem de bombe, un fel de buncăr din saci plini cu nisip și cu acoperișul căptușit cu scânduri. Cu toată căldura și lipsa de aer dinăuntru, cu tot mirosul jilav de pământ și cu toată fojgăiala râmelor, cât am fost mai mărunței, mergeam deseori să ne jucăm acolo. Când am mai crescut, ne retrăgeam în buncăr ca să învățăm sau să spunem povești. Eu eram cea mai

---

<sup>1</sup> Arborele tropical *Artocarpus heterophyllus*, numit și „arborele jack“, crește în Asia de Sud-Est și produce fructe comestibile de dimensiuni foarte mari.

bună la învățătură din școală, destul de strălucită pentru ca după ore învățătorul meu să mă învețe engleză; ce învățam eu îi transmiteam mai departe fratelui meu. El în schimb îmi spunea tot felul de povești fanteziste și basme populare, dar și zvonuri. Când pe deasupra noastră vuiau avioanele și împreună cu mama ne ghemuiam în buncăr, fratele meu îmi spunea la ureche povești cu stafii, în șoaptă, ca să-mi mai abată atenția. Atât că o ținea una și bună că poveștile acelea nu erau scorneli, ci povestiri din vechime, din surse de încredere, auzite de pe la babele care-și păzeau coșurile cu marfă prin piață, așezate pe vine, sau aveau grijă de focul din sobele cu cărbuni, molfăind nuci de betel și scuipând zeama aceea roșie. Printre locuitorii confirmați ai zonei noastre, spuneau ele, se numărau: jumătatea de sus a unui locotenent coreean pe care o mină îl lansase drept printre ramurile unui arbore de cauciuc; apoi, deasupra estuarului, nu departe de elicopterul lui doborât, plutea un negru american scalpat, cu ochii și jumătatea expusă de creier scânteind deasupra apei; și mai era un soldat japonez decapitat care tot băjbâia prin tufărișul de manioc, căutându-și căpățâna. Acești invadatori care veniseră să ne cucerească țara nu aveau să mai ajungă niciodată acasă, ziceau bătrânele, chicotind ca niște găște și dezgolindu-și dinții înnegriți – mă rog, cel

puțin așa zicea fratele meu. Cum stăteam pe întuneric, mă înfioram de încântare; parcă le auzeam cu urechile mele pe femeile acelea cu ochi negri și mi se părea că eu n-am să spun în veci povești ca acelea.

Era o ironie a sorții, așadar, că acum îmi câștigam existența ca autor-fantomă? Mi-am pus întrebarea asta în minte, cum stăteam întinsă în pat în miezul zilei, dar femeile acelea cu ochi și dinți negri m-au auzit. „Tu numești ceea ce trăiești viață?” Râdeau de mine de le clănțăneau dinții. Mi-am tras pătura până sub nas, așa cum obișnuiam în primii ani petrecuți în America, pe vremea când tot felul de creaturi nu doar că stăteau la pândă în holul casei, dar mai bănuiau și pe afară. De fiecare dată când bătea cineva la ușă, înainte de a deschide, mama și tata se uitau pe furiș printre perdelele din camera de zi. Se temeau de tinerii noștri compatrioți, băieții aceia care, crescând în vreme de război, învățaseră să fie violenți.

— Să nu deschizi niciodată dacă nu știi cine-i la ușă! m-a prevenit mama mea o dată, de două ori, de trei ori. Nu vrem să ajungem ca familia aia, ăia de-au fost legați și amenințați cu arma. Le-au ars pruncul cu țigara până când mama lui le-a arătat unde ținea banii.

Adolescența mea petrecută în America a fost înțesată de astfel de povești despre tot felul de

nenorociri, ceea ce dovedea că era adevărat ce spune mama, că locul nostru nu era aici. Într-o țară în care bunurile sunt mai de preț decât orice, singurele bunuri pe care le aveam noi erau poveștile.

Când m-a trezit ciocănitul acela în ușa, afară se făcuse întuneric. Ceasul de la mâna mea arăta 6.35 seara. Apoi ciocănitul s-a auzit din nou, ușor, șovăielnic. Fără să mă gândesc, mi-am dat seama cine era la ușa. Încuiasem ușa dormitorului, pentru orice eventualitate. Mi-am tras pătura peste cap; inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Îmi doream să-și vadă de drum; însă când a început să scuture de clanță, mi-am dat seama că nu aveam de ales, trebuia să mă dau jos din pat. Privind clanța cum se zgâlțâia sub încleștarea mâinii lui, firele de păr de pe tot corpul mi s-au făcut măciucă. Mi-am amintit însă din nou că fratele meu renunțase la viața lui pentru mine. Măcar atât puteam face și eu pentru el, să-i deschid ușa.

Era umflat și livid, avea părul ciufulit și pielea întunecată, purta o pereche de pantaloni scurți negri și un tricou cenușiu zdrențuit, iar brațele și picioarele îi erau numai piele și os. Ultima oară când îl văzusem era cu un cap mai înalt decât mine; acum era taman pe dos. Când mi-a rostit numele, vocea îi suna răgușit, aspru; nu mai era deloc vocea lui cu timbru grav, de adolescent. Ochii însă îi erau la fel, plini de curiozitate, tot așa și buzele ușor

întredeschise, gata în orice clipă să spună ceva. Pe tâmpla stângă îi lucea o vânătaie violet trăgând spre negru, dar sângele pe care mi-l aminteam dispăruse; gândesc că-l spălaseră apa sărată și furtunile. Și, cu toate că nu ploua, el era ud learcă. În nări mi-a pătruns mirosul de mare impregnat în el și, chiar mai rău, mirosul acela acru de sudoare și de excremente omenești, de pe barca aceea.

Când mi-a rostit numele, am început să tremur; însă asta era stafia unui om pe care-l iubeam și nu i-aș fi putut face niciodată vreun rău, genul acela de stafie care, după cum zicea mama, nu mi-ar pricinui nici ea vreun rău.

— Intră! i-am spus, dând dovadă, credeam eu, de un curaj nemaipomenit.

El nu s-a clintit, ci doar s-a uitat la covorul pe care picurau de pe trupul lui stropii de apă.

Apoi i-am adus un tricou curat și altă pereche de pantaloni scurți, precum și un prosop, iar el s-a uitat la mine răbdător până ce m-am întors cu spatele ca să se poată schimba. Hainele pe care i le-am dat erau cele mai mici din garderoba mea, dar tot erau cu un număr prea mari pentru el. Pantalonii scurți îi ajungeau până la genunchi, iar în tricou înota. I-am făcut semn să intre și de data asta mi-a făcut pe plac, așezându-se pe patul meu răvășit. Îmi evita privirea; se pare că se temea de mine mai tare decât

mă temeam eu de el. În vreme ce el rămăsese la vârsta de cincisprezece ani, eu eram acum o femeie de treizeci și opt de ani. Nu mai eram fetișcana aceea băiețoasă, plină de viață și nu-mi plăcea să vorbesc decât cu un scop bine precizat, așa cum fusese cazul atunci când îl intervievasem pe Victor. Statutul de scriitor, chiar și acela de scriitor de mână a treia sau a patra, presupune o anume conduită, pe care eu o respectam. Dar ce altceva îi puteai spune unei stafii în afară de a o întreba de ce venise? Dar, cum îmi era groază de răspuns, l-am întrebat în schimb:

— De ce-ai întârziat atâta?

El s-a uitat la degetele mele de la picioare, cu unghiile nelăcuite. Pasămite simțea că nu știam cum să mă port cu copiii. Sentimentul matern era o necunoscută pentru mine, așa cum erau și relațiile mai lungi de o noapte.

— A trebuit să vii înot. Durează mult timp să înoți atâta cale, nu?

— Da.

După care a rămas cu gura deschisă, de parcă ar mai fi vrut să zică ceva, dar nu era sigur ce și nici cum să spună. Poate că apariția fratelui meu era prima consecință a ceea ce mama mea considera natura mea nenaturală, aceea de femeie nemăritată și fără copii. Poate că stafia lui nu era o plăsmuire a imaginației mele, ci un simptom al unui lucru foarte rău,

cum fusese cancerul din pricina căruia se prăpădise tatăl meu. Din punctul de vedere al mamei, și tata avusese parte de o moarte frumoasă, înconjurat de familie, la el acasă, nu cum se întâmplase cu băiatul ei și, cât pe ce, și cu mine. Brusc m-am pomenit că mă cuprinde panica, izvorând de undeva din străfundul acelei fântâni pe care o astupasem zdravăn cu beton. M-am bucurat când am auzit deschizându-se ușa de la intrare.

— De bună seamă că vrea să te vadă și mama, am zis eu. Așteaptă aici, mă întorc imediat.

Când am revenit amândouă în cameră, n-am mai găsit decât hainele lui ude și prosopul ud. Mama a luat în mână tricoul cenușiu, același cu care fratele meu fusese îmbrăcat atunci, în barca aceea albastră cu ochi roșii.

— Acuma știi și tu, mi-a spus ea. Niciodată să nu te întorci cu spatele la o stafie.

Pantalonii scurți negri și tricoul cenușiu erau îmbibate de apă sărată și erau grele de ceva mai mult decât doar apă. În timp ce le duceam în bucătărie, ele au dobândit, în mâinile mele, greutatea evidenței. Îl văzusem îmbrăcat cu hainele astea de zeci de ori. Mi le aminteam de pe vremea când pantalonii scurți nu erau negri de funingine, ci erau încă albaștri, curați, iar tricoul nu era cenușiu și zdrențuit, ci alb imaculat.